

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

שומים לאפילפסיה

מודל סביבה מודעת
לתלמידים עם אפילפסיה
בבתי הספר היסודיים

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

כתיבה וייעוץ

יחידת הבריאות, המנהל הפדגוגי, משרד החינוך :
אפרת לאופר, מנהלת יחידת הבריאות
עריכה וריכוז כתיבה: דגנית הלר- אירם ומיכל שיינוביץ,
מדריכות ארציות לבריאות
צוות הדרכה ארצי: אביטל ברזילי, אורית אפלבוים, מעין
בר יהודה, משה אבואב, רובא ג'אבר, הדסה דונל, גליה פררה

קראו והעירו (לפי סדר האלף בית):
אורית ברג, אגף בכיר שפ"י, המנהל הפדגוגי, משרד החינוך
ד"ר דינה צימרמן, מנהלת המחלקה לאם, לילד ולמתבגר
בחטיבת בריאות הציבור של משרד הבריאות
חנה ללוש, מנהלת האגף לחינוך יסודי, המנהל הפדגוגי,
משרד החינוך
מוראל אורדן, עוזרת ייעוץ משפטי, לשכת יעוץ משפטי,
משרד החינוך
עדי נועם, ממונה על יעוץ משפטי, לשכת יעוץ משפטי,
משרד החינוך
קרן רוט איטח, מנהלת אגף תכניות סיוע ומניעה, אגף בכיר
שפ"י, המנהל הפדגוגי, משרד החינוך
רוית גולדנר להב, ממונה יישום הכלה והשתלבות, המנהל
הפדגוגי, משרד החינוך

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

תודות

- עמותת אי"ל
- עמותת "גן עדן בסגול"
- היחידה לנזירולוגיה של הילד, תל השומר
- מרכז חינוך לאפילפסיה, סורוקה

דברי פתיחה

בריאות היא מושג הוליסטי הכולל בתוכו בריאות גופנית, פיזית, רגשית, חברתית וסביבתית. מטרת החינוך לטפח ידע ומודעות חברתית לבריאות ולשלומות, הטמעת הרגלים בריאים, קיום שגרות בריאות ומכאן, יצירת סביבה מודעת עבור כלל התלמידים והתלמידות.

במערכת החינוך לומדים תלמידים עם אפילפסיה, תלמידים אלו הם תלמידים ככלל הילדים. יחד עם זאת, תלמידים אלו מתמודדים עם אתגרים בריאותיים, לימודיים, חברתיים ורגשיים. לתגובות הסובבים השפעה רבה על היבטים אלו. כאנשי חינוך תפקידנו לטפח סביבה מכילה ומקבלת לצד העצמת חוזקות ועוצמות התלמיד, תוך מתן דוגמה אישית. מחלת האפילפסיה מחייבת העלאת מודעות והיערכות מתאימה של המוסד החינוכי בהיבטים השונים. מודל "שמים לב לאפילפסיה - סביבה מודעת לתלמידים עם אפילפסיה בבתי הספר היסודיים", פותח מתוך תפיסה מכילה ושוויונית.

כחברה המחנכת לערבות הדדית אנו רואות במודל זה הזדמנות חשובה ליישום חינוך ערכי הלכה למעשה.

חנה ללוש

מנהלת האגף לחינוך יסודי

אפרת לאופר

מנהלת יחידת הבריאות

בריאות במוסד החינוכי

Well-being שלומות

"מצב של רווחה גופנית, נפשית וחברתית המושגת על ידי אורח חיים בריא, התעמלות, פיתוח מודעות עצמית" (האקדמיה ללשון עברית).

התוצר הרצוי של החינוך על פי תפישת הצמיחה הכוללת אותה אימץ ה-OECD הוא שלומות (Well-Being). כלומר, שגשוג ורווחה ברמה האישית והכללית, בכל ממדי החיים בהם פועל הפרט.

תפיסת המודל

תלמיד עם אפילפסיה הוא קודם כל ילד ככל הילדים ולו תחביבים, העדפות וצרכים. סביבה מודעת תסייע להתנהלות בשגרה ולמתן מענה בשעת הצורך.

יצירת סביבה מודעת מהווה חלק מתפיסת בריאות חינוכית כוללת, המאפשרת פיתוח ערכים, ידע, מודעות והרגלים לחיים בריאים לכל תלמידה ולכל תלמיד.

מטרת המודל

יצירת סביבה חינוכית מודעת לתלמידים ולתלמידות עם אפילפסיה: היערכות כוללת, פיתוח ידע, העלאת מודעות לנושא, טיפוח ערכות הדדיות והעצמה אישית.

על אפילפסיה

אפילפסיה, בעברית כפיון ובלשון העם 'מחלת הנפילה', היא הפרעה נוירולוגית במערכת העצבים המרכזית. באפילפסיה ישנה הפרעה בפעילות החשמלית של תאי עצב במוח הגורמת להתקפי פרכוס חוזרים מסוגים שונים.

התקפים יכולים להתרחש גם כתוצאה ממצבים אחרים, כגון: בעיות סוכר בדם, פגיעת ראש או חום. לא כל מי שיש לו התקף מוגדר כחולה אפילפסיה

חשוב לדעת:

אפילפסיה עלולה להופיע בגילאים שונים, אינה מותנית מגדר, מוצא, מצב סוציאקונומי או אזור מגורים.

ייתכן שהתלמיד לא יהיה מודע לכך שהוא חווה התקף.

אפילפסיה היא מצב רפואי כמו אסטמה או סוכרת.

אפילפסיה אינה מדבקת.

חשוב ללמוד כיצד להגיש עזרה ראשונה בזמן התקף.

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

סוגי התקפים והטיפול בהם :

מקובל לחלק סוגי פרכוסים להתקפים כלליים והתקפים חלקיים.

התקפים כלליים:

1. טוני-קלוני אבדן הכרה הנמשך דקות ספורות ובמהלכו עלולים להיגרם איבוד שליטה, נפילה, תנועות לא רצויות, פרכוסים, קצף מהפה ולעתים גם קשיי נשימה. לאחר ההתקף ייתכן גם מצב של בלבול, מבוכה, תוקפנות או תשישות.

אופן הטיפול:

- ✓ יש להרחיק עצמים חדים או חמים.
- ✓ יש להשכיב על הצד להקלה על הנשימה.
- ✓ מומלץ להניח מצע רך תחת הראש למניעת פגיעה.
- ✓ אין להכניס כל חפץ לפיו של התלמיד בהתקף.
- ✓ אין לנסות לבלום או לעצור את תנועותיו
- ✓ אין לבצע הנשמה מלאכותית

אם ההתקף נמשך מעל חמש דקות, או חוזר על עצמו ובכל מקרה של חשש למצבו הרפואי של התלמיד, יש להתקשר ל- 101 ולפנות את התלמיד לקבלת טיפול רפואי. בנוסף יש להתקשר להורי התלמיד.

לקריאה נוספת:

[על אפילפסיה \(עמותת אי"ל\)](#)

סוגי התקפים והטיפול בהם :

2. התקף ניתוק (אבסנס): ניתוק קצר הנמשך 60-10 שניות. במהלך ההתקף התלמיד אינו מודע לנעשה סביבו, אינו מגיב להוראות ולאחר ההתקף הוא אינו זוכר את שאירע במהלך הניתוק. לעתים ההתקף מלווה במצמוץ או בגלגול של העיניים. תדירות ההתקפים משתנה והתלמיד חוזר להכרה מלאה בכוחות עצמו. כתוצאה מהניתוק חלה הפסקה ברצף התפקודי ולפיכך נגרמת אי קליטה של חומר נלמד.

אופן הטיפול: אין צורך להתערב בזמן התקף-ניתוקים למעט הרחקה ממקומות מסוכנים כגון: גובה, מים, כביש.

צפייה בדוגמה

התקף חלקי: יתכנו תנועות בלתי רצוניות בחלק מאברי הגוף, ערפול הכרה הנמשך 1-2 דקות במהלכו לתלמיד אין שליטה בפעילות. בהתקף התלמיד עשוי שלא להגיב להוראות או לענות לא לעניין. כמו כן, ייתכנו התנהגויות אוטומטיות ואי-שקט. התלמיד לא יזכור את אשר אירע במהלך ההתקף. יש למנוע סכנה מהיפגעות כתוצאה מההתקף.

יתכנו גם סוגים נוספים המתבטאים בנפילה או בעווית (טיקים) בלבד

אופן הטיפול: הרגעה, תמיכה והכוונה עדינה. אין להפעיל כוח או לצעוק על הילד.

שמים

דרכי יישום
ליצירת סביבה מודעת
לאפילפסיה

היכרות
והיערכות

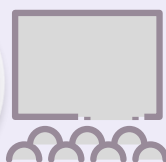
הדרכת צוות

דרכי פעולה
בזמן התקף

היבט
לימודי וחברתי

מעגלי למידה

מחווון מסכם

שמים לב היכרות והיערכות

על בית הספר בו לומד תלמיד עם אפילפסיה לפעול על פי הנחיות המסמך הרפואי שצורף להצהרת הבריאות. ולעדכן את אחות בית הספר. חשוב להכיר את התלמיד עם האפילפסיה, להתנהל ברגישות ובהכלה בהתאם למצבו הרפואי של התלמיד, גילו ובשלותו, תוך הגברת המודעות בקהילת מוסד החינוך. כמו כן, יש להיות ערוכים לתת מענה מידי במצבי חירום.

היערכות כוללת:

- ✓ שיחת היכרות עם התלמיד והוריו
- ✓ עדכון צוות והדרכה מקצועית
- ✓ תכנון דרכי פעולה להעלאת מודעות והתאמות נדרשות

המלצה לתהליך קליטת תלמידים
עם מענים ייחודיים בבית הספר

שמים לב היכרות והיערכות

שיחת היכרות

מפגש של התלמיד ומשפחתו עם הצוות החינוכי להבנת תמונת המצב המשפחתית, האופן בו המחלה נתפסת על ידיהם, בעיות נלוות אפשריות אחרות ומערך ההתמודדות הנדרש.

כאשר ההורים משתפים את הצוות החינוכי שאובחנה אפילפסיה לילדם חשוב להיפגש עמם לשיחה בהשתתפות:

צוות חינוכי - המחנכת, היועצת, המנהלת

הורים - בהמשך לשיחה עם ההורים מומלץ לקיים שיחה משותפת גם עם ילדם. (במידה שמדובר בתלמיד בוגר אפשר מלכתחילה לערוך את השיחה בהשתתפותו, במידה שמדובר בילד צעיר, צריך להפעיל שיקול דעת על האופן בו נשתף אותו בשיחה).

נציג שירותי בריאות - מומלץ לשתף בשיחה גם נציג שירותי בריאות המעורב בטיפול בתלמיד (רופא מטפל/אחות) ואחות בית הספר משירותי בריאות לתלמיד (משרד הבריאות)

הצעה לפגישת היכרות והיערכות

היכרות:

נתחיל את הפגישה בהצגת כל הנוכחים.

הקשבה ושיח:

היכרות מעמיקה עם התלמיד - חוזקות, תחומי עניין, מידע על מצבו הרפואי, קבלת מסמכים רפואיים רלוונטיים מהרופא המטפל (נוירולוג)

בזמן התקף:

היבטים לשיתוף בזמן התקף מניסיון המשפחה

תקשורת לאורך השנה:

בשגרת הלימודים: קביעת דרכי תקשורת לעדכון במידע רלוונטי חדש / שינויים לגבי מצב התלמיד בבית ובמוסד החינוכי

לקראת פעילות מיוחדת: לקראת טיול או אירוע, יש להתייעץ עם ההורים או לבקש חוות דעת רפואית כתובה הכוללת הנחיות להיערכות למצב של התקף

מענה אישי:

חשיבה משותפת על הצרכים ועל המענים להם זקוק התלמיד

דגשים לשיחה

ההתעניינות, הבעת תמיכה ואכפתיות - התעניינות בתחושות בני המשפחה ובאופן בו כל אחד מהם מתמודד עם האבחנה. הבעת אכפתיות, רצון להיות שותפים ואמונה בחוסן המשפחתי.

בירור הנרטיב המשפחתי - מה הילד יודע? מה המושגים בהם משתמשים? מה הסיפור שהילד מביא לגבי המחלה? חשוב לכבד ולקבל את הבחירה המשפחתית ואת המושגים בהם המשפחה משתמשת.

בירור המצב הרפואי -

- ✓ איזה סוג התקפים ילדך חווה?
- ✓ מה תדירות ההתקפים?
- ✓ האם ידועים טריגרים להתקפים? (עשוי לסייע להיערכות מתאימה)
- ✓ האם ילדכם מקבל טיפול ואם כן איזה?
- ✓ האם יש תופעות לוואי לטיפול או קשיים נוספים שחשוב שנדע? (עשוי לסייע בהבנת התנהגויות ובמתן מענה מותאם)
- ✓ האם היו לילדך התאמות בעבר? (יעזור לזהות מה עבד טוב ומה אולי צריך להתאים).

דגשים לשיחה

תיאום ציפיות

נקבע דרכי תקשורת בשגרת הלימודים, לקראת אירועים מיוחדים ופעילויות חוץ ובמקרה שמתרחש התקף אפילפטי במהלך יום הלימודים.

במשפחה בה התלמיד מודע לעובדה שהוא עובר פרכוסים, נבקש את אישורו של התלמיד לדבר בפגישה על הפרכוס ונערוך יחד עמו תיאום ציפיות:

- מה חשוב לך שנעשה בזמן הפרכוס?
- מה חשוב לך שיקרה מבחינת הגנה עליך?
- מה חשוב לך שיקרה מבחינת שמירה על הפרטיות שלך?

שיתוף תלמידי הכיתה

מומלץ לבחון את האפשרות לשתף את תלמידי הכיתה בעיקר במקרה בו התקף הפרכוס התרחש במוסד החינוכי בנוכחות תלמידים, או במידה שלהורים ולתלמיד חשוב לשתף את הכיתה. בכל מקרה, חשוב לכבד את בחירת התלמיד וההורים.

הדרכת צוות

מומלץ לקיים הדרכה מקצועית לכלל צוות בית הספר
הדרכה על אפילפסיה כלולה בתוכנית ההדרכה לעזרה
ראשונה. ניתן לפנות לאחות בית הספר/ רופא שירותי
בריאות לתלמיד לקבלת הדרכה לצוות בית הספר

למידע על קורסי הכשרה והשתלמויות בעזרה ראשונה
בקישור:

תוכן ההדרכה:

- מידע כללי
- סוגי התקפים ואופן הטיפול בהם
- הנחיות כלליות לשגרה ולמצבים של
התקף
- עדכון כלל הצוות

ניהול מידע – איסוף מידע והנגשתו לצוות הרלוונטי

שם הילד/ה	מידע חשוב	שם ההורה	מס' טלפון	שם ההורה	מס' טלפון	שם נוסף לחירום

דוגמה

דרכי פעולה בזמן התקף

מה עושים בזמן פרכוס

מה **לא** עושים בזמן פרכוס

שירותי עזרה ראשונה לתלמידים

עשה ואל תעשה בזמן התקף אפילפסיה

מה נעשה בזמן פרכוס?

נשאר רגועים - רוב הפרכוסים נמשכים מספר דקות. במידת האפשר נמדוד את משך הפרכוס.

נמנע פציעות על ידי הרחקת חפצים חמים, חדים ושבירים מהאזור.

נשכיב, במידת האפשר, בזהירות את התלמיד על הצד על מנת להקל על הנשימה. מומלץ להניח מצע רך תחת הראש.

נבקש ממישהו נוסף להישאר בקרבת מקום.

נשלח מישהו לקרוא למגיש עזרה ראשונה למקרה שיהיה צורך בעזרה או בקריאה לעזרה.

נתקשר למד"א 101 במידה והפרכוס נמשך מעל 5 דקות או חוזר על עצמו או ובכל מקרה של חשש למצבו הרפואי של התלמיד.

נעדכן את הורי התלמיד.

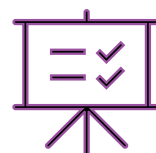
נשאר עם התלמיד המפרכס, להרגיעו ולוודא שחוזר למצבו הרגיל, עד הגעת צוות רפואי ו/או אחד ההורים.

ניתן תרופת חירום לפי הנחיית מד"א ובהתאם לחוזר מנכ"ל [הנחיות למתן טיפול תרופתי במוסד החינוך](#).

עשה ואל תעשה בזמן התקף אפילפסיה

מה לא נעשה בזמן פרכוס?

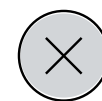
לא ננסה לבלום או לעצור את תנועותיו של התלמיד- יש לתת להתקף לחלוף.

לא נכניס כל חפץ לפיו של התלמיד.

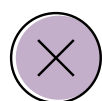
לא נבצע הנשמה מלאכותית.

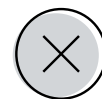
לא נשפוך מים על התלמיד.

לא נציע לתלמיד אוכל או שתייה.

לא נתקהל סביב התלמיד

שירותי עזרה ראשונה לתלמידים

מדינת ישראל
משרד החינוך
מיועדות לנו | **התקשר ל-101**

בפנייה מידע
שירותי עזרה ראשונה לתלמידים

התקשרו ל-2326*
או 1-700-55-00-96

מקד היפגועיות ייעודי עבור משרד החינוך מופעל ע"י מד"א

השירות ניתן בין השעות 7:30 עד 16:00
המוקד הסלפוני מספק גם ייעוץ רפואי ראשוני

הגדרות חוזר מב"ל:

- פגיעה/פציעה שגשגרת פגיעה שאינה מסכנת חיים, כגון שברים, פריקות, חתכים, שספי דם, פגיעה בעלי חיים וכו'.
- פגיעה/פציעה לא שגשגרת: פגיעה מסכנת חיים ומחייבת פינוי חירום, כגון פגיעה קשה ומחייבת **טיפול מיידי**, חבלה ביוזאר או בנב המלווה בהנכלת חשמה.

בכל מקרה יש פינוי תלמיד ע"י אמבולנס, יש לידע את ההורים בנוגע לפינוי והסדרת ליווי עבור התלמיד על-ידי מבוגר, אלא אם אחד מהורי התלמיד הביע כלות.

במקרה של חשש לסכנת חיים, לחייב 101

דיווח על פגיעה/אירוע חירום במוסד החינוכי יש לבצע בהתאם למפרט היחיד הממלמקת לכיסום- דיווח על חשמה תלמיד

כרטיס זה אינו מחליף את ההחמשה בחוזר מב"ל שירותי עזרה ראשונה ומיועד למלממם

שמרו על עצמכמם

תאריך עדכון אחרון: יוני 2021

מדינת ישראל
משרד החינוך
מיועדות לנו | **התקשר ל-101**

בפנייה מידע
שירותי עזרה ראשונה לתלמידים

התקשרו ל-2326*
או 1-700-55-00-96

מקד היפגועיות ייעודי עבור משרד החינוך מופעל ע"י מד"א

השירות ניתן בין השעות 7:30 עד 16:00
המוקד הסלפוני מספק גם ייעוץ רפואי ראשוני

הגדרות חוזר מב"ל:

- פגיעה/פציעה שגשגרת פגיעה שאינה מסכנת חיים, כגון שברים, פריקות, חתכים, שספי דם, פגיעה בעלי חיים וכו'.
- פגיעה/פציעה לא שגשגרת: פגיעה מסכנת חיים ומחייבת פינוי חירום, כגון פגיעה קשה ומחייבת **טיפול מיידי**, חבלה ביוזאר או בנב המלווה בהנכלת חשמה.

בכל מקרה יש פינוי תלמיד ע"י אמבולנס, יש לידע את ההורים בנוגע לפינוי והסדרת ליווי עבור התלמיד על-ידי מבוגר, אלא אם אחד מהורי התלמיד הביע כלות.

במקרה של חשש לסכנת חיים, לחייב 101

דיווח על פגיעה/אירוע חירום במוסד החינוכי יש לבצע בהתאם למפרט היחיד הממלמקת לכיסום- דיווח על חשמה תלמיד

כרטיס זה אינו מחליף את ההחמשה בחוזר מב"ל שירותי עזרה ראשונה ומיועד למלממם

שמרו על עצמכמם

תאריך עדכון אחרון: יוני 2021

בכל פגיעה או פגיעה שאינה מסכנת חיים ובכל חשש למצבו הרפואי של התלמיד יש להתקשר למוקד הייעודי 2326* או 1-700-55-00-96.

בכל מקרה של חשש לסכנת חיים, בכלל זה פרכוסים יש לפנות ישירות למד"א 101

למידע נוסף בנושא רפואת חירום ועזרה ראשונה
בפורטל מוסדות חינוך

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

שמים להיבט הלימודי

אתגרים

תלמידים עם אפילפסיה עשויים להתמודד עם קשיים לימודיים, כדוגמת קשיי זיכרון ומוסחות. כמו כן, תלמיד החווה התקפי ניתוק רבים, עלול להחמיץ תכנים הנלמדים במהלך השיעור. בנוסף, יתכנו אתגרים בתפקודי שפה, קשיי סדר וארגון, ופעלתנות.

פתרונות

מומלץ לחשוב על פתרונות המסייעים להשלמת הפערים כגון: צילום תכני השיעור מהלוח, כתיבת שיעורי הבית ושליחתם בקבוצת התלמידים. מומלץ לשקול תמיכה לימודית מתוך המענים הבית ספרים.

[לקריאה נוספת הכלה והשתלבות](#)

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

שמים להיבט הלימודי

תופעות והשפעות

חלק מהתרופות שנוטלים תלמידים לאיזון האפילפסיה, הן בעלות השפעה קוגניטיבית כגון השפעה על הזיכרון. במידה שהצוות החינוכי מזהה קושי לימודי, מומלץ ליידע את ההורים להתייעצות עם הרופא המטפל.

יעוץ מקצועי

חשוב לדעת כי מנעד ההשלכות רחב ומשתנה בין תלמידים שונים עם אפילפסיה. חשוב להיות ערניים, לזהות סימנים ולהתייעץ עם גורמים מקצועיים (יועצת, פסיכולוגית בית הספר) על מנת לתת מענה מותאם.

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
יחידת הבריאות

שמים להיבט הרגשי החברתי

תלמיד עם אפילפסיה, הוא תלמיד ככל התלמידים, בכוחו להיות מעורב ופעיל וזכותו לחוש שייך ומוגן. לצד זאת, הוא עשוי להתמודד עם אתגרים חברתיים כגון בידוד חברתי. התמודדות עם מחלה כרונית עלולה להיות מלווה בקשיים רגשיים כדוגמת חרדה ודיכאון.

אפילפסיה עלולה לעורר בהלה אצל התלמיד והסביבה. לפיכך, חשוב שהצוות החינוכי יהיה ערוך לסייע לתלמיד להתמודד גם מבחינה רגשית וחברתית עם הפומביות הבלתי נמנעת של האירוע הרפואי, ובמידה שתלמידים נוספים נחשפו לאירוע הרפואי, לסייע גם להם להתמודד עם שראו, מבחינה רגשית, חברתית וחינוכית.

ככל שיהיה בידי התלמיד ובידי הסביבה מידע מותאם, לצד מסר של נרמול ושל מקום בטוח, התלמיד והסביבה ילמדו לחיות לצד האפילפסיה ולקבל אותה כחלק מהיום יום האישי, המשפחתי והחברתי.

שמחים

להיבט הרגשי החברתי

עם התלמיד :

במידה שהדבר נכון לתלמיד, בעקבות פרכוס (או פרכוסים), חשוב לשוחח אתו באופן אישי להתעניין בחוויה שלו ולדרוש בשלומו.

במקרים בהם התלמיד נמנע מלשוב לכיתה בעקבות אירועי פרכוס חשוב שהמחנכת ו/או היועצת ישוחחו עמו, יביעו אמפתיה לקושי ויבנו יחד עמו תכנית ליווי ותמיכה שתסייע לו לשוב ללמידה. רעיונות לדוגמה:

- חזרה הדרגתית
- מפגש מצומצם עם קבוצת תלמידים
- מקום ישיבה ליד תלמיד שנוסך בו ביטחון
- תכנית ליווי להפסקות, לדרך אל בית הספר ובחזרה ממנו

במידה שההימנעות נמשכת – חשוב להפנות לטיפול פסיכולוגי (ההורים יוכלו להתייעץ עם הגורם הרפואי המלווה ולבקש הפנייה).

שמים

להיבט הרגשי החברתי

דגשים לשיחה עם הכיתה ועם התלמיד:

1. השיחה בכיתה צריכה להתנהל בכפוף לאישור ויתור סודיות חתום ותוך תיאום מראש עם ההורים והתלמיד לגבי האופן בו ירצו לשתף והתוכן בו יבחרו.

2. יש להתייעץ עם גורמי המקצוע במוסד החינוכי (יועצת, פסיכולוגית) לגבי אופן ניהול השיחה בהתאם לשלב ההתפתחותי, מצב התלמיד, האווירה בכיתה, עמדת ההורים וכל משתנה שרלוונטי למצב. ניתן להתייעץ עם אחות בית הספר במתן מענה מקצועי לשאלות שעולות ובמתן הסבר על המחלה לתלמידי הכיתה

בשיח הכיתתי חשוב לתכנן עם התלמידים את פעולות ההתערבות בהתאם לגיל התלמידים ובראשן – קריאה למבוגר, עמידה לצד החבר עד שהגיעו המבוגרים ואז התרחקות. במידה שהאירוע מתרחש בחצר התלמידים יוכלו לעזור בהרחקת תלמידים אחרים וביצירת חיץ (מעגל חברים שעומדים סביב התלמיד ועם הגב אליו, עד שהמבוגרים מגיעים לשם שמירה על פרטיותו).

במידה שמדובר בחשיפה ראשונה לפרכוס אפשר לנהל בכיתה שיח ממוקד לאורור רגשי, בירור תחושות ומענה על שאלות (תוך שמירה על פרטיות התלמיד). חשוב להדגיש שחברם מוגן כעת ולעודד את התלמידים לחזרה מהירה לשגרה.

שמים להיבט הרגשי החברתי

מגוון פעולות חברתיות ולימודיות לכלל התלמידים ולקהילת המוסד החינוכי, עשויות לתרום בהיבט החברתי להגברת לכידות, לקבלת האחר ולתחושת השייכות באמצעות גישה מכילה

קשר עקבי ורציף עם הילד והמשפחה

חינוך למודעות בנוגע לאפילפסיה
אתגרים ודרכי תמיכה

תמיכה חברתית עידוד יצירת קשרים חברתיים
בכיתה ובשעות הפנאי לדוגמה:

- תלמיד בוגר שמתמודד עם אפילפסיה כחונך של תלמיד צעיר עם אפילפסיה
- תלמיד עם אפילפסיה שירצה לערוך הסברה בכיתות המקבילות
- כתיבת חומרי הסברה יחד עם התלמיד עם האפילפסיה
- הבעה וביטוי עצמי באמנויות

מומלץ לשקול תמיכה רגשית-חברתית מתוך המענים הבית-ספריים.

מעגלי למידה

יחידת
הוראה
יסודי

מחווון מסכם

- קיום פגישת היכרות
- קיום תקשורת רציפה עם התלמיד ועם הוריו
- תכנון תכנית עבודה מותאמת
- עדכון כלל הצוות המלמד את התלמיד
- מומלץ לקיים הדרכה על אפילפסיה הכלולה
- בתכנית ההדרכה לעזרה ראשונה
- הצבת שילוט עם מספרי טלפון רלוונטיים לפניה לעזרה ראשונה
- מתן פתרונות למידה מסייעים במידת הצורך
- מתן מענים חברתיים- רגשיים רלוונטיים
- קיום שיחה בכיתה בתיאום ובהתייעצות עם גורמי תמיכה ובאישור ההורים
- העלאת מודעות בקהילת בית הספר באמצעות מעגלי למידה ופעולות חברתיות מותאמות

קישורים שימושיים

"אייל" אגודה ישראלית לאפילפסיה

"אייל" אגודה ישראלית לאפילפסיה – מצגות
הדרכה

"גן עדן בסגול" עמותה להעלאת מודעות לאפילפסיה

חוזר מנכ"ל הצהרת בריאות שנתית והנחיות להיעדרויות
תלמידים ממוסד החינוך מטעמים רפואיים

חוזר מנכ"ל ל הנחיות למתן טיפול תרופתי במוסד החינוך

